

Manual biblic

Preet dr. G. Mike Butterworth

fost profesor îndrumător de studii în Vechiului Testament, United Theological College, Bangalore

Regretatul R.T. (Dick) France

fost rector al Wycliffe Hall, Oxford

Dr. Sue Gillingham

profesor emerit de ebraică biblică și cercetător cu experiență, Worcester College

Dr. David Instone-Brewer

cercetător principal în studii rabinice și Noul Testament, Tyndale House, Cambridge

Regretatul Alan R. Millard

fost profesor emerit de limba ebraică și limbi semitice vechi și cercetător onorific, Departamentul de Arheologie, Culturi Clasice și Egiptologie, University of Liverpool, Anglia; fost membru al Society of Antiquaries

Regretatul John B. Taylor

fost prorector al Oak Hill Theological College, Londra; și fost episcop al St Albans

Dr. Stephen Travis

fost prorector și specialist în Noul Testament, St John's College, Nottingham

Dr. Ben Witherington

profesor de Noul Testament în cadrul departamentului de studii doctorale, Asbury Theological Seminary, Wilmore, Kentucky; fost membru al Robinson College, Cambridge

Manual biblic

Ediție revizuită și adăugită

Editat de
Pat și David Alexander

 CASACĂRȚII
Oradea, 2025

Text de Pat și David Alexander. Copyright © 1973 Lion Hudson IP Limited pentru ediția inițială publicată în limba engleză sub titlul *The Lion Handbook to the Bible* de Lion Hudson IP Ltd, imprint al SPCK Group, UK. Copyright © 2025 Lion Hudson IP Ltd imprint al SPCK Group, UK.

Manual biblic

Copyright © 2025 Casa Cărții

OP 2, CP 30

410670 Oradea

Tel.: 0359 800 761; 0728 874 975

E-mail: info@ecasacartii.ro

www.ecasacartii.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Manual biblic / ed.: David și Pat Alexander; trad. de Iulia Bodnari. - Ed.

reviz. și adăug. - Oradea: Casa Cărții, 2025

Index

ISBN 978-606-732-293-4

I. Alexander, Pat (ed.)

II. Alexander, David (ed.)

III. Bodnari, Iulia (trad.)

2

Citatele biblice sunt luate din Sfânta Scriptură, traducerea Dumitru Cornilescu (VDCC), cu excepția celor precizate. Alte versiuni folosite:

GNB – Good News Bible

KJV – King James Version

NASB – New American Standard Bible

NEB – New English Bible

NIV – New International Version

NTR – Noua traducere în limba română

REB – Revised English Bible

RSV – Revised Standard Version

Traducerea: Iulia Bodnari

Editarea: Fidelia Stroie, Teofil Stanciu

Tehnoredactarea: Vasile Gabrian

Corectura: Lavinia Filipaș, Mirela Ștefan, Timeia Pop

Coperta: Marius Bonce

Consultant de specialitate: Silviu Tatu

Tipărit în China.

Prefață

Biblia este cartea cea mai cunoscută și mai citită din întreaga lume. Unii o citesc din curiozitate, alții ajung la ea în timpul unor căutări spirituale, iar alții apreciază bogata ei moștenire culturală.

Acest manual trebuie folosit împreună cu Biblia. El nu este o simplă carte de referințe, menit să-i vorbească cititorului despre Biblie. Intenția noastră a fost să adunăm într-un singur volum informații care ar trebui căutate într-o grămadă de alte cărți. Am încercat să realizăm acest lucru atât la nivel vizual, cât și prin intermediul cuvântului scris. Imaginile, hărțile și graficele nu intenționează să decoreze textul, ci să-l lumineze înțelesul. Manualul poate fi folosit alături de toate versiunile Bibliei.

Menit să fie folosit alături de Biblie, Manualul se dorește a fi și un companion îmbietor și accesibil pentru cititor. În timpul editării manualului ne-am gândit în mod special la toți cei care citesc Biblia pentru prima dată. Prin urmare, nu e nevoie de o cunoaștere prealabilă. Experții numeroși care au contribuit la realizarea acestui manual au comunicat într-un mod simplu – nu simplist. Termenii tehnici au fost cât mai puțin utilizați. Acolo unde s-a impus folosirea lor, au fost explicați.

Manualul urmărește în primul rând să-i ajute pe cititori să înțeleagă textul ca atare al Bibliei. Secțiunile „Ghid biblic” – partea a II-a despre Vechiul Testament și partea a III-a despre Noul Testament – trec prin fiecare carte a Bibliei, pagină cu pagină, însumând și furnizând note explicative acolo unde este nevoie. Articole scurte, scrise de specialiști, îți îngăduie să urmărești în detaliu anumite teme de interes.

Următorul pas este interpretarea celor citite și aprecierea mesajului pe care l-ai putea transmite Biblia astăzi. Aceasta înseamnă că trebuie să descoperi dacă o anumită carte este scrisă în versuri sau proză, ca o povestire sau ca o scrisoare – și să stabilești care sunt coordonatele

istorice. Diagramele și articolele speciale din prima parte sunt destinate acestui scop. Iar Ghidul de căutare rapidă din partea a patra te ajută să găsești repede și ușor informații despre popoare, locuri și subiecte, împreună cu imaginile aferente.

Nu e tocmai cea mai bună idee să citești Biblia începând din Geneza și terminând cu Apocalipsa! „Citirea Bibliei” (Partea I) oferă câteva alternative utile. Manualul este gata să te ajute, indiferent de punctul din care vrei să începi: o carte din Biblie, un personaj din Biblie, o anumită întâmplare, arheologie biblică, cultură, literatură. Unii preferă să cerceteze singuri; alții preferă să lucreze cu instrumente.

Manualul a fost publicat pentru prima dată în anul 1973. În anul 1983 a fost revizuit în conformitate cu noile traduceri importante ale Bibliei în limba engleză, apărute în acest interval. În 1999, am avut șansa rescrieri și a reformulării complete a acestui manual, îmbogățindu-l cu imagini noi care aduceau trecutul la viață, cu hărți și grafice de actualitate. Am reușit să ținem cont de dezvoltarea teologiei biblice și să reflectăm multe dintre preocupările recente ale cititorilor. Am invitat mai mulți colaboratori noi să ne împărtășească din experiența lor: un poet a scris despre Psalmi, un autor talentat, care a trăit mulți ani în Orientul Mijlociu, a realizat caracterizări ale femeilor din Biblie. Am ținut seama de interesele oamenilor – tratând cu atenție creațiile, povestirile (care joacă un rol atât de important în națiunea biblică), problemele de justiție, rolul femeilor, relațiile existente între diferitele religii...

Speranța noastră că această ediție nouă va sluji cititorilor „din noul mileniu” s-a realizat, fiindcă manualul a avut o largă răspândire.

David, cel care a conceput și a coordonat chiar de la început proiectul Manualului, a murit în 2002. În locul lui, am preluat eu coordonarea celei de-a patra ediții, având posibilități mai modeste, dar

oferind totuși cititorilor o actualizare a textului, fără a afecta valoarea sa inestimabilă. (Mă exprim la plural în cele ce urmează, fiindcă tot ce spun se aplică la toate edițiile Manualului.)

În această ultimă ediție a Manualului (a șasea) am restructurat complet întregul text și l-am pus într-un format nou, mai mare, care face ca atât informațiile, cât și graficele să fie mai ușor de citit, respectiv am introdus o serie nouă de fotografii captivante care susțin și consolidează textele. În plus, noua ediție conține nouă articole noi care tratează teme diverse, pentru cititorii dornici să afle mai multe despre lumea politică a Noului Testament, despre sclavi și sclavie sau despre aspectele rugăciunii biblice.

Suntem recunoscători teologilor care ne-au oferit rodul muncii lor cu multă amabilitate. Lucrările standard de nivel academic au fost o sursă vitală de informație. Mulțumim tuturor celor care au contribuit la această carte direct sau indirect, împărtășindu-ne opinii asupra învățăturilor biblice, dăruindu-ne propriile lor materiale sau studiind cu plăcere Biblia și fiind convinși de relevanța și puterea ei de a transforma viața.

Suntem recunoscători, de asemenea, celor care ne-au ajutat în alte moduri. Unii sunt trecuți la capitolul „Recunoașteri”, deși acest fapt nu răsplătește ajutorul entuziast pe care l-am primit dintr-o mulțime de surse – de la directorii muzeelor și colecțiilor de specialitate la cei care ne-au oferit ospitalitate, ajutor, informații și, mai presus de toate, încurajare.

Într-o notă personală, vă voi spune că nicio altă carte nu a jucat un rol atât de semnificativ în viața lui David sau în viața mea, ca Biblia. Sper că acest Manual îi va ajuta în continuare pe cititori să înțeleagă Biblia, să-i descopere comorile și să răspundă provocărilor sale.

Pat Alexander
Oxford

Cuprins

1

INTRODUCERE ÎN BIBLIE

Întregul conținut este înregistrat 11

SĂ ÎNCEPEM CU BIBLIA 13

BIBLIA ÎN CONTEXTUL EI 25

ÎNȚELEGEREA BIBLIEI 47

SĂ TRECEM LA POVESTIRE 63

BIBLE ASTĂZI 81

2

VECHIUL TESTAMENT

Întregul conținut este înregistrat 97
Introducere 98

CELE CINCI CĂRȚI
DE LA GENEZA LA DEUTERONOMUL 109

ISTORIA LUI ISRAEL
DE LA IOSUA LA ESTERA 215

POEZIE ȘI ÎNȚELEPCIUNE
DE LA IOV LA CÎNTAREA CÂNTĂRILOR 333

PROFEȚII
DE LA ISAIA LA MALEAHI 399

3

NOUL TESTAMENT

Întregul conținut este înregistrat 511
Introducere 513

EVANGHELIILE ȘI ISUS CRISTOS
DE LA MATEI LA
FAPTELE APOSTOLILOR

525

EPISTOLELE
DE LA ROMANI LA APOCALIPSA

665

4

Cu listă alfabetică de articole
speciale 768

GHID DE CĂUTARE RAPIDĂ 769

TRIMITERI RAPIDE LA HĂRȚI ȘI DIAGrame

Cărțile Bibliei

p. 14

Realizarea conexiunilor – Biblia și istoria lumii

p. 26

Biblia și epoca ei

p. 28

Înțelegerea Bibliei

p. 47

Istoria Vechiului Testament

p. 100

Israel în perioada Vechiului Testament

p. 104

Regii lui Israel și ai lui Iuda

p. 296

Profeții în contextul lor

p. 404

Israel în timpul Noului Testament

p. 512

Istoria Noului Testament

p. 522

Autori și contributori

David și Pat Alexander, editorii primului manual; până în 1994, David directorul editurii, respectiv Pat, editorul-șef la Lion Publishing, Oxford:

- toate pozele (cu excepția celor menționate în secțiunea „Mulțumiri”) sunt făcute, îndeosebi, de David Alexander;
- ghidul-sumar al Bibliei din partea a doua și din partea a treia, cu note și articole, altminteri, neatribuite, sunt scrise de Pat Alexander

Craig Bartholomew, profesor de religie la catedra H. Evan Runner, Redeemer University College, Ancaster, Canada:

- Textul și mesajul

David Barton, fost conducător al Advisory Services, Diocese of Oxford Schools Department; stareț, Sisters of the Love of God, Fairacres, Oxford:

- Iacov, Iosif, David, Portretul lui Ieremia

Richard Bauckham, profesor emerit de studii ale Noului Testament, University of St Andrews:

- Perspectiva femeilor în evanghelii, Înțelegerea cărții Apocalipsa, O poveste prin ochii femeilor, Înțelegerea cărții Apocalipsa

R.J. Berry, profesor emerit de genetică, University College Londra:

- Comentariul unui genetician (despre nașterea din fecioară)

John Bimson, lector la catedra de Vechiul Testament, Trinity College, Bristol:

- Trecutul revine la viață, Viața nomadă, Viața stabilă

Michael F. Bird, prorector și lector de teologie, Ridley College, Australia:

- Primele biserici; Lumea politică din vremea Noului Testament

Regretatul **E.M. Blaiklock**, fost profesor emerit de limbi clasice, University of Auckland, Noua Zeelandă:

- Familia lui Irod, Un istoric examinează Noul Testament

Craig L. Blomberg, profesor emerit de NT, Denver Seminary, Colorado:

- Bogați și săraci în Noul Testament

Amy Boucher Pye, scriitoare, conferențiar, îndrumător spiritual:

- Rugăciunea Tatăl nostru

Gerald L. Bray, profesor cercetător, Beeson Divinity School, Samford University, USA:

- Interpretarea Bibliei de-a lungul veacurilor

Richard A. Burridge, decan și profesor de traducere biblică, King's College, Londra

- Studiul evangheliilor

G. Mike Butterworth, fost îndrumător de studii ale Vechiului Testament, United Theological College, Bangalore:

- Profeții

Regretatul **George Cansdale**, fost superintendent, Zoological Society of Londra:

- Prepelița, Pescuitul în Lacul Galileei

Colin Chapman, fost lector la catedra de studii islamice, Near East School of Theology, Beirut:

- Țara Făgăduinței, „Războiul sfânt”

Dan Cohn-Sherbok, profesor de iudaism, Department of Theology and Religious Studies, University of Wales, Lampeter:

- Biblia ebraică

A.E. Cundall, fost rector, Bible College of Victoria, Australia:

- Descifrarea cronologiei regilor

Katharine Dell, lector senior la catedra de teologie, Cambridge University

- Înțelegerea cărții lui Iov, Înțelepciunea în Proverbele și în Iov

Mark Elliott, lector la catedra de istoria Bisericii, University of St Andrews:

- Cărțile deuterocanonice, O listă aprobată – „canonul” Scripturii

Grace I. Emerson, fost profesor la Department of Theology, University of Birmingham:

- Înțelegerea cărții lui Osea

Mary J. Evans, fost prorector, London School of Theology; fost decan la Ethiopian Graduate School of Theology:

- Profeți și profeție

David Field, fost prorector, Oak Hill Theological College, Londra:

- Isus și Împărăția lui Dumnezeu

Regretatul **R.T. (Dick) France**, fost rector al Wycliffe Hall, Oxford:

- Religia iudaică în timpurile Noului Testament, Isus și Vechiul Testament, „Dumnezeu cu noi” – Întroparea, Vechiul Testament în Noul Testament, Iudeii din diaspora

Frances Fuller, fost director al Baptist Publications și Dar Manhal al-Hayat, Beirut:

- Sara, Agar, Un portret al lui Rut, Ana, Portretul Esterei, Maria, mama lui Isus, Marta și Maria, Portretul Mariei Magdalena

David Gill, cercetător onorific, School of History; fost profesor de studiul patrimoniului arheologic, University of East Anglia, UK:

- Iudeii sub stăpânire romană: provincia Iudeea; Cetatea Atena; Conducere romană, cultură greacă; Cetatea Roma; Cetatea Corint

John Goldingay, profesor emerit de Vechiul Testament, Fuller Theological Seminary, Pasadena, California:

- Chei pentru înțelegere

Paula Gooder, preot la St Paul's Cathedral, scriitoare și lector de studii biblice:

- Înțelegerea Epistolei către coloseni

Regretatul **Michael Green**, cercetător, autor și lector pe Noul Testament; capelan la Oxford Centre for Christian Apologetics; lector asociat la Wycliffe Hall, Oxford:

- „Vești bune!” – de la primii creștini, Darurile spirituale

Regretatul **Geoffrey W. Grogan**, fost rector, Bible Training Institute, Glasgow:

- Duhul Sfânt în Faptele apostolilor

Deryn Guest, lector senior la catedra de hermeneutică biblică, Department of Philosophy, Theology and Religion, University of Birmingham:

- Înțelegerea cărții Judecătorilor

Michele Guinness, scriitor și vorbitor – un creștin evreu:

- Paștele și ultima Cină

Regretatul **Donald Guthrie**, fost prorector, London Bible College:

- Epistolele (revizuite de rev. dr. Stephen Motyer)

Richard S. Hess, profesor la catedra Earl S. Kalland de Vechiul Testament și limbi semitice, Denver Seminary, Colorado:

- Numele personale în Geneza 1–11

Colin Humphreys, fost profesor de științe reale la University of Cambridge și profesor de fizică experimentală la Royal Institution din Londra:

- Steaua Betleemului, Recensământul

David Instone-Brewer, cercetător principal, Tyndale House și Library for Biblical Research, Cambridge:

- Isus și banii, Isus și cetățile, Isus și femeile

Philip Jenson, lector la catedra de Vechiul Testament, Ridley Hall, Cambridge:

- Un mod de viață: cele Zece Porunci, Preoția în Vechiul Testament

Philip Johnston, lector senior la catedra de Vechiul Testament, Wycliffe Hall, Oxford:

- Psalmii în contextul lor, Opiniile Vechiului Testament despre viața de după moarte

Regretatul **F.D Kidner**, fost custode al Tyndale House și Library for Biblical Research, Cambridge:

- Poezie și înțelepciune

K.A. Kitchen, profesor emerit de egiptologie și cercetător onorific, School of Archaeology, Classics and Egyptology, University of Liverpool:

- Egiptul

Nobuyoshi Kiuchi, profesor asociat de Vechiul Testament, Tokyo Christian University:

- Jertfa

Todd E. Klutz, conferențiar senior pe studii ale Noului Testament, Manchester Mennonite University:

- Magia în Vechiul Testament

J. Nelson Kraybill, președinte, Associated Mennonite Biblical Seminary, Elkhart, Indiana:

- Adorarea împăratului și Apocalipsa

Tony Lane, profesor de teologie istorică, London School of Theology:

- Care este sursa răului?

Philip Law, director editorial la SPCK și Lion Books:
■ *Rugăciunea în Noul Testament*

Melba Padilla Maggay, președinte al Institute for Studies in Asian Church and Culture, Manila, Filipine
■ *Perspective culturale – Est și Vest*

Regretatul **I. Howard Marshall**, profesor emerit de exegeza Noului Testament, University of Aberdeen; fost rector al Tyndale Fellowship for Biblical and Theological Research:
■ *Evangheliile și Isus Cristos, Minunile din Noul Testament*

Andrew McGowan, profesor de teologie, University of the Highlands and Islands; director al Rutherford centre for Reformed Theology:
■ *Cei doisprezece ucenici ai lui Isus*

Regretatul **Alan R. Millard**, fost profesor emerit de ebraică și limbi semitice antice și expert onorific (Orientul Apropiat antic), University of Liverpool:
■ *Vechiul Testament și Orientul Apropiat antic, Povestirile Creației, Povestiri despre Potop, Avraam, Unde erau Sodoma și Gomora?, Moise, Cetățile cucerite, Canaaniiții și filistenii, Chivotul pierdut, Templul lui Solomon și replicile sale, Asirienii, Babilonienii, Perșii*

Regretata **Evelyn Miranda-Feliciano**, scriitoare și conferențiară, Institute for Studies in Asian Church and Culture, Manila, Filipine:
■ *Dreptatea și cei săraci*

Regretatul **J.A. Motyer**, fost rector al Trinity College, Bristol; fost lector de Vechiul Testament:
■ *Numele lui Dumnezeu, Semnificația Cortului Întâlnirii, Profeții (împreună cu dr. Mike Butterworth)*

Steve Motyer, conferențiar pe Noul Testament și conducătorul cursului de teologie și consiliere, London School of Theology:
■ *Epistolele, Pavel*

Michael Nazir-Ali, preot de ordinariat la basilica Preasfintei Fecioare de Walsingham; prelat de onoare al Înaltpreasfinției Sale

Papa Francisc; fost episcop de Rochester:
■ *Coranul și Biblia*

Stephen Noll, profesor emerit de studii biblice la Trinity School for Ministry, Ambridge, Pennsylvania; fost prorector, Uganda Christian University, Mukono, Uganda:
■ *Îngerii în Biblie*

Ian Paul, preot asociat, St Nicholas' Church, Nottingham; profesor de Noul Testament, Seminarul teologic Fuller, Pasadena, California:
■ *Maria Magdalena – adevăr și ficțiune*

Meic Pearse, fost profesor de istorie, Houghton College, Houghton, New York:
■ *Lumea noastră – lumea lor*

Lucy Peppiatt, directoare a Westminster Theological Center (WTC), Cheltenham, Anglia:
■ *O creație nouă: păcatul și mântuirea*

Regretatul **John Polkinghorne**, preot anglican și fost profesor de fizică matematică, University of Cambridge; membru al Royal Society:
■ *Un om de știință privește Biblia*

Claire Powell, fost tutore de Noul Testament la All Nations Christian College, Ware, Herts:
■ *Femei ale credinței, Biblia prin ochii femeilor*

Ghilleen Prance, fost director, Royal Botanic Gardens, Kew, London; membru al the Royal Society:
■ *Oamenii ca administratori ai lui Dumnezeu*

Vinoth Ramachandra, secretarul pentru Dialogue and Social Engagement (Asia) pentru International Fellowship of Evangelical Students:
■ *Isus într-o societate pluralistă*

Caryn A. Reeder, profesor de Noul Testament, Westmont, California:
■ *Sclavii și sclavia în Biblie*

Cris Rogers, rector al All Hallows, Bow, Londra:
■ *Petru*

Regretatul **Harold Rowdon**, fost lector și asistent rezident, London Bible College (acum London School of Theology):
■ *Soldații romani în Noul Testament, Pilat*

Regretatul **John A. Simpson**, fost decan de Canterbury:
■ *Nașterea din fecioară*

Vera Sinton, fost asistent la etică și teologie pastorală, Wycliffe Hall, Oxford:
■ *Probleme sexuale în biserica din Corint*

Regretatul **John B. Taylor**, cercetător al Vechiului Testament și fost episcop al St Albans:
■ *Introducere în Vechiul Testament, Cele cinci cărți, Istoria lui Israel*

Joy Tetley, fost arhidiacon de Worcester:
■ *Înțelegerea Epistolei către evrei*

Stephen Travis, prorector și director de cercetare, St John's College, Nottingham; specialist în Noul Testament:
■ *Citirea Bibliei; împreună cu dr. Mark Elliott: O listă aprobată – „canonul” Scripturii, Cărțile deuterocanonice*

Steve Turner, poet și scriitor:
■ *Un poet analizează Psalmii*

Peter Walker, fost profesor de studii biblice, Trinity School for Ministry, Ambridge, Pennsylvania:
■ *Ierusalimul în timpurile Noului Testament*

Steve Walton, expert-cercetător pe Noul Testament, Trinity College, Bristol; fost profesor-cercetător, St Mary's University, Twickenham:
■ *Ce este Biblia?, Răspândirea Cuvântului – munca de traducere*

Regretatul **Walter Wangerin Jr**, fost profesor-cercetător de engleză și teologie, Valparaiso University, Indiana:
■ *Biblia ca narațiune*

Jo Bailey Wells, secretar general adjunct al Anglican Communion; fost profesor de practica slujirii și studii biblice, Duke Divinity School, North Carolina:
■ *Păstrătorii povestirilor – tradiția orală, Scribii, Editorii la muncă*

Gordon Wenham, profesor emerit la University of Gloucestershire:
■ *Legăminte și tratate din Orientul Apropiat*

Regretatul **David Wheaton**, preot emerit la St Alban's Cathedral; fost rector la Oak Hill Theological College, Londra și capelan onorific al Majestății sale Regina:
■ *Învierea lui Isus*

David Wilkinson, rector al St John's College și lector la Department of Theology and Religion, Durham University; astrofizician teoretic și membru al Royal Astronomical Society:
■ *Dumnezeu și universul*

Hugh G.M. Williamson, profesor emerit de ebraică, University of Oxford:
■ *Înțelegerea cărții lui Isaia*

Robert Willoughby, lector la catedra de Noul Testament, London School of Theology:
■ *Pacea lui Dumnezeu, Dragostea*

Introducere în Biblie

SĂ ÎNCEPEM CU BIBLIA

- 14 Cărțile Bibliei
- 18 Ce este Biblia?
- 22 Citirea Bibliei

BIBLIA ÎN CONTEXTUL EI

- 26 Realizarea conexiunilor – Biblia și istoria lumii
- 28 Biblia și epoca ei
- 30 Trecutul revine la viață
- 36 Țara Israelului
- 39 Animale și păsări
- 42 Copaci și plante
- 44 Calendarul din Israel

ÎNȚELEGEREA BIBLIEI

- 48 Chei pentru înțelegere
- 52 Înțelegerea Bibliei
- 54 Biblia ca narațiune
- 55 Interpretarea Bibliei de-a lungul veacurilor
- 60 Textul și mesajul

SĂ TRECEM LA POVESTIRE

- 64 Păstrătorii povestirilor – tradiția orală
- 66 Scribii
- 68 Editorii la muncă
- 70 Biblia ebraică
- 72 O listă aprobată – „canonul” Scripturii
- 76 Răspândirea Cuvântului – munca de traducere

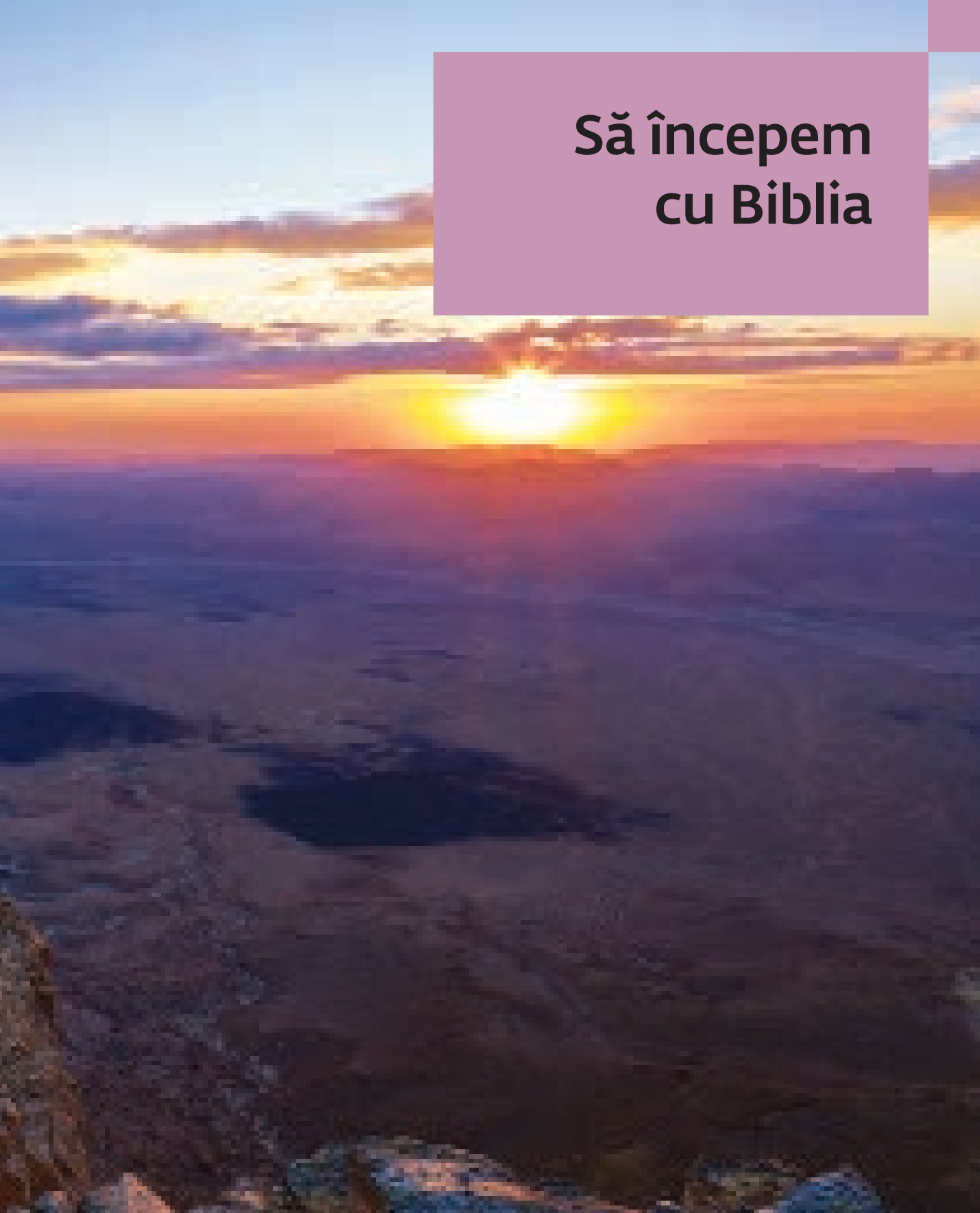
BIBLIA ASTĂZI

- 82 Perspective culturale – Est și Vest
- 84 Isus într-o societate pluralistă
- 86 Coranul și Biblia
- 89 Biblia prin ochii femeilor
- 92 Un om de știință privește Biblia
- 94 Lumea noastră – lumea lor

„Cuvântul Tău este
o candelă pentru
picioarele mele și
o lumină pe cărarea mea.”
Psalmul 119:105

**Să începem
cu Biblia**

Cărțile Bibliei

VECHIUL TESTAMENT (39 cărți)

CELE CINCI CĂRȚI

- Geneza
- Exodul
- Leviticul
- Numeri
- Deuteronomul

Aceste cărți conțin istoria Creațiunii, a marelui Potop și a bărbaților (și femeilor!) care au întemeiat poporul Israel (Geneza); ele vorbesc despre robia din Egipt și despre Exod (Exodul) și despre cei patruzeci de ani de rătăcire în „pustiul” Sinai (Numeri, Deuteronomul).

De asemenea, ele consemnează darul lui Dumnezeu pentru poporul Său – Legea sau cele Zece Porunci (Exodul, Deuteronomul) și prescripțiile detaliate referitoare la jertfe și închinare, care au ca centru sanctuarul (Cortul special al lui Dumnezeu) (Exodul, Leviticul).

Horus, simbolizat de acest ochi, era unul dintre zeii Egiptului, țară în care israeliții au fost sclavi.

ISTORIA POPORULUI ISRAEL

■ Iosua	■ 1 & 2 Cronici
■ Judecătorii	■ Ezra
■ Rut	■ Neemia
■ 1 & 2 Samuel	■ Estera
■ 1 & 2 Împărați	

Începând cu cucerirea țării pe care Dumnezeu o promisese poporului Său (Iosua), aceste cărți continuă cu istoria poporului, cu eroii săi și cu cei care au trădat poporul, făcându-l să se îndepărteze de Dumnezeu. Perioada conducerii de către „judecători” (Ghedeon, Samson și ceilalți) se încheie cu Samuel, omul care a oferit Israelului un împărat. După împărații Saul, David și Solomon care a construit un Templu al lui Dumnezeu în Ierusalim

(1 și 2 Samuel, 1 Împărați), cele zece triburi din nord se separă formând regatul Israel, în timp ce dinastia lui David se menține Iuda. Ocuparea Samariei de către asirieni marchează sfârșitul Israelului. Dar o rămășiță din Iuda supraviețuiește distrugerii Ierusalimului și exilului în Babilon, întorcându-se acasă. Aceștia își reînnoiesc ascultarea față de Legea lui Dumnezeu, reclădind Templul și zidurile cetății (Ezra, Neemia).

POEZIE ȘI ÎNȚELEPCIUNE

- Iov
- Psalmii
- Proverbele
- Eclesiastul
- Cântarea cântărilor

Aceste cărți conțin cea mai mare parte din poezia Bibliei, dar și „înțelepciunea” ei (mai mult sub formă de proverbe: Proverbele, Eclesiastul) care erau deosebit de populare în Orientul Apropiat antic, în

timpul regelui Solomon. Iov este o dramă poetică despre suferință. Psalmii sunt cartea de imnuri a poporului Israel. Cântarea cântărilor este un poem liric de dragoste.

Cornul de berbec șofar era folosit pentru a-i chema la luptă pe israeliți.

God's people often deserted him for other gods. Aceasta este o statueta a zeului canaanit Baal.

PROFEȚII

- Isaia
- Ieremia
- Plângerile lui Ieremia
- Ezechiel
- Daniel

- 12 „profeți mici”: Osea, Ioel, Amos, Obadia, Iona, Mica, Naum, Habacuc, Țefania, Hagai, Zaharia, Maleahi

Profeții au adus poporul la Cuvântul lui Dumnezeu: anunțarea judecării (atunci când se îndepărtau de Dumnezeu și călcau poruncile Sale) și încurajări prin speranțe și promisiuni (atunci când vremurile erau sumbre). Cei mai mulți dintre ei au trăit în secolele VIII și VII î.H., când națiunea era amenințată, mai întâi de asirieni, apoi de babilonieni. Amos a fost un proroc care a vorbit despre dreptate în folosul săracilor. Alți proroci au trăit în timpul întoarcerii din robie. Câteva profeții (cele mai cunoscute fiind cele din Isaia) vorbesc despre venirea lui „Mesia”, cel trimis de Dumnezeu ca să elibereze poporul și să domnească în pace și dreptate.

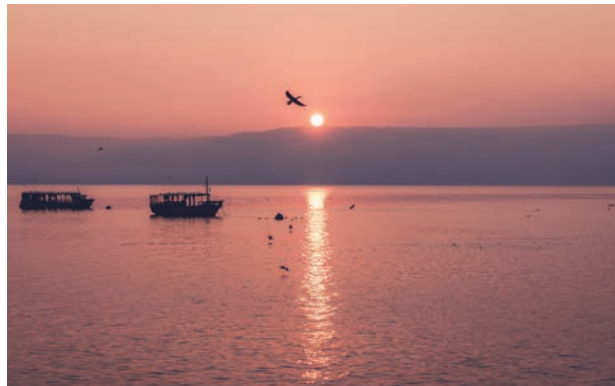
Cărțile deuterocanonice / apocrifele

- Tobit
- Iudita
- Adăugire la cartea Esterei
- Înțelepciunea lui Solomon
- Eclesiasticul
- Baruc
- 1 și 2 Ezra
- Epistola lui Ieremia
- Rugăciunea lui Azaria / Cântarea celor trei iudei
- Susana
- Bel și balaurul
- 1, 2, 3 și 4 Macabei
- Rugăciunea lui Manase

Majoritatea acestor materiale suplimentare sunt incluse în Biblia romano-catolică și în versiunile ortodoxe, dar nu și în versiunile protestante, și provin din traducerea grecească a Bibliei ebraice (Septuaginta). Macabeii relatează lupta pentru independență a evreilor în timpul „dintre Testamente”. Vezi mai multe în „Cărțile deuterocanonice”, pag. 501

NOUL TESTAMENT (27 cărți)

EVANGHELIILE ȘI FAPTELE APOSTOLILOR

- Matei
- Marcu
- Luca
- Ioan
- Faptele apostolilor

Cele patru evanghelii povestesc viața lui Isus, concentrându-se asupra celor trei ani în care a călătorit ca învățător și vindecător, și a săptămânii finale în care a fost răstignit. Învierea Sa este privită ca o confirmare a declarației Sale referitoare la faptul că El era Mesia cel făgăduit / „Fiul lui Dumnezeu”. Toate se bazează pe depozițiile

martorilor oculari care l-au fost apropiați; fiecare scriitor își spune povestirea urmărind un scop anume.

Faptele apostolilor vin în continuarea Evangheliei după Luca, relatând cum primii creștini, în special Petru și nou-convertitul Pavel, au împărtășit „vestea bună” despre Isus iudeilor și neamurilor, ajungând până în Roma.

Pilat din Pont, guvernatorul roman care a emis această monedă, și-a dat acordul la răstignirea lui Isus.

EPISTOLELE ȘI APOCALIPSA

- Romani
- 1 & 2 Corinteni
- Galateni
- Efeseni
- Filipeni
- Coloseni
- 1 & 2 Tesaloniceni
- 1 & 2 Timotei
- Tit
- Filimon
- Evrei
- Iacov
- 1 & 2 Petru
- 1, 2 & 3 Ioan
- Iuda
- Apocalipsa

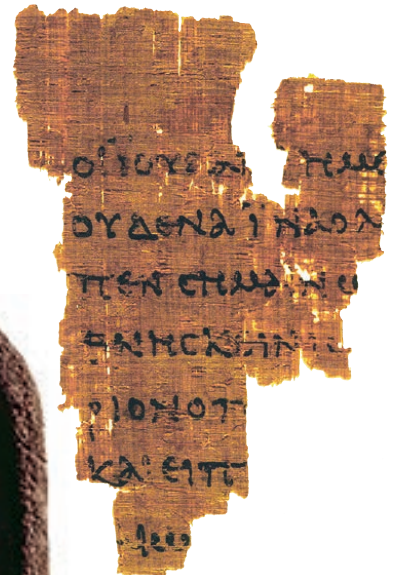
Primele 13 epistole – adreseate unor „tinere biserici” abia formate – tratează situații particulare, întrebări ale creștinilor și nevoile conducătorilor. Toate sunt semnate de Pavel, „apostolul neamurilor”, a cărui convertire dramatică este consemnată în Faptele apostolilor.

Evrei (mai mult o predică decât o epistolă) este anonimă.

Celelalte, epistole „generale”, se adresează

unor grupuri mai mari de creștini.

Apocalipsa, o scrisoare circulară, este singurul exemplu de scriere „apocaliptică” din Noul Testament. Adresată creștinilor persecutați, ea îi asigură că scopurile lui Dumnezeu vor fi aduse îndeplinire, până la finele istoriei, răul va fi distrus și poporul lui Dumnezeu se va bucura de prezența Sa într-un „cer nou și pe un pământ nou”.

Cel mai timpuriu fragment care a supraviețuit din Evanghelia după Ioan datează din 125–150 d.H.

Iudeea era sub dominație militară romană în timpul Noului Testament.

O statueta a zeiței Artemis (Diana) din Efes, cetatea în care învățăturile lui Pavel au provocat o răscălare.

Ce este Biblia?

STEVE WALTON

Pentru mulți, Biblia este o carte necunoscută.

Ce conține ea?

Ce tratează?

Este mai bine să privim „în ansamblu” imaginea Bibliei, ca să nu ne pierdem în detalii.

Există două modalități de abordare a Bibliei, deosebit de utile:

- tratarea ei ca o povestire
- și ascultarea ei ca o mărturie.

Marea povestire

Biblia este o minunată carte de povestiri, plină de relatări interesante și istorisite în mod remarcabil. Dar ea este mai mult decât o colecție de povestiri – este o narațiune amplă formată dintr-o multitudine de povestiri individuale.

În centrul acestei povestiri ample Se află Dumnezeu și ceea ce face El cu lumea și cu neamul omenesc.

Biblia începe cu Dumnezeu creând cerurile și pământul și istorisește cum a tratat El omenirea și cum o va trata până în ziua în care va pune capăt povestirii, iar războiul, boala, moartea și durerea nu vor mai fi. Această povestire amplă are șase părți principale

1. Creația

Dumnezeu a creat universul din nimic, printr-o simplă poruncă. Geneza 1 menționează șase ocazii în care Dumnezeu a vorbit și adaugă: „Și așa a fost”.

Dumnezeu a fost mulțumit de universul pe care îl crease, și a spus că toate erau „foarte bune” (Geneza 1:31). El a așezat oameni în lume ca să aibă grijă de ea, și le-a folosit întregul potențial, făcându-i răspunzători de animale, păsări, copaci și plante.

2. „Căderea”

Dumnezeu a dăruit primilor oameni libertatea de a explora grădina în care îi așezase, dar le-a interzis să mănânce din fructul unui anumit pom (Geneza 2:15–17). Îndemnați de un șarpe vorbitor (întruchiparea răului), ei au ales să nu asculte dorința lui Dumnezeu (Geneza 3:1–7), iar Dumnezeu i-a alungat din grădină (Geneza 3:22–24).

Această istorisire (numită adesea „căderea” oamenilor) este vitală pentru înțelegerea Bibliei, fiindcă ea explică cum s-a întrerupt relația dintre om și

Dumnezeu – și cum a fost afectată întreaga Creațiune de această întrerupere.

3. Israel

Urmează epoca poporului Israel.

Dumnezeu a ales un bărbat, și pe urmașii lui, ca unealtă prin care să fie reparat răul cauzat de răzvrătirea omului împotriva Sa – un om numit Avra(a)m care trăia în cetatea Ur.

Dumnezeu i-a făgăduit lui Avraam trei lucruri:

- urmași
- o țară pe care avea să o dăruiască Dumnezeu urmașilor lui
- faptul că Dumnezeu va face bine întregii omeniri prin familia lui Avraam (Geneza 12:1–3).

Intenția lui Dumnezeu era ca întreaga lume să fie „binecuvântată” prin poporul Israel (familia lui Avraam).

După ce și-a ales poporul, Dumnezeu l-a păzit și a avut grijă de el.

Ei au ajuns sclavi în Egipt, dar Dumnezeu i-a eliberat prin Moise, izbăvind-i din Egipt printr-o călătorie de patruzeci de ani prin deșerturile din

peninsula Sinai, și aducându-i în țara în care trăise Avraam.

Acest eveniment mareț, numit Exodul, a devenit un moment definitoriu pentru poporul Israel și, după aceea, evreii l-au considerat mereu momentul în care Dumnezeu i-a salvat și i-a adoptat ca popor ales. Până în zilele noastre, sărbătoresc Exodul la sărbătoarea anuală a Paștelui.

În timp ce erau în deșert, Dumnezeu a mai făcut ceva, un lucru care avea să devină centrul vieții poporului: El le-a dăruit legea Sa. Poporul era al Său fiindcă, în bunătatea Lui, îl scosese din Egipt: de aceea, „cele Zece Porunci”, o însumare a Legii, încep astfel:

„Eu sunt Domnul, Dumnezeul tău, care te-a scos din țara Egiptului, din casa robiei” (Exodul 20:2).

Poruncile vorbesc în continuare despre modul în care trebuie să trăiască poporul lui Dumnezeu (Exodul 20:3–17).

Însă poporul nu a fost în stare să trăiască așa cum dorea Dumnezeu, astfel că o altă parte crucială a Legii a fost sistemul ceremonial al jertfelor.

Fiindcă oamenii călcau Legea, Dumnezeu le-a oferit o cale de a-și „acoperi” căderea și de a restaura relația cu El. Acest lucru se realiza prin uciderea unui animal în locul celui care călcase Legea. Persoana vinovată își așeza mâna pe capul animalului ca să arate că animalul era ucis în locul său, iar Dumnezeu trecea cu vederea călcarea Legii.

Acest lucru era costisitor, fiindcă animalele erau o dovadă majoră a bogăției într-o societate rurală din vechime. Mai târziu, jertfele erau oferite în templul din Ierusalim, capitala țării.

Viața poporului Israel a urmat multe urcușuri și coborâșuri timp de mai bine de o mie de ani.

Națiunea s-a dezbinat după moartea regelui Solomon, iar jumătatea nordică a împărăției (Israel) a căzut sub robia asiriană în secolul VIII î.H., fiindcă a renunțat la credința și încrederea în Dumnezeu, adoptând alte religii.

Poporul din partea de sud (Iuda) a fost dus în robie la Babilon după 150 de ani, din motive similare.

Dar Dumnezeu nu încheiase relația cu poporul Său. În mod minunat, El a readus seminția lui Iuda înapoi în țară, după cincizeci de ani. Prorocii – care au vorbit poporului din partea lui Dumnezeu – au interpretat această întoarcere ca pe „un nou Exod”, o izbăvire din Egipt în timpul lui Moise (vezi, de ex., Isaia 40:3–5; 43:1–7). Profeții au anunțat și venirea unui eliberator, trimis de Dumnezeu ca să izbăvească poporul, o persoană pe care evreii o numeau „Mesia”. Diferite grupuri de evrei aveau păreri diferite despre Mesia, dar toți așteptau să vină și să aducă dreptatea lui Dumnezeu.

4. Isus

Prorocii au promis mai mult decât o întoarcere în țară. Ei au vorbit despre alte lucruri bune pe care avea să le facă Dumnezeu pentru poporul Său, inclusiv libertatea de a se închina și a trăi ca popor al Său, și bucuria de a îmbătrâni fără frică. Din această cauză, poporului i-a fost mult mai greu, trezindu-se captiv în propria țară și oprimat de puteri politice păgâne.

În secolul I d.H. ei se considerau încă în exil, pedepsiți de Dumnezeu, chiar dacă

se întorseseră fizic în țara lor. Romanii îi stăpâneau și nu erau liberi să trăiască așa cum ar fi trebuit să trăiască poporul lui Dumnezeu. Dar istorisirile cruciale care îi defineau ca popor erau despre Dumnezeul care îi elibera – El îi izbăvise în timpul Exodului și îi adusese înapoi din Babilon, așa că ei credeau că Dumnezeu avea să-i izbăvească din nou.

Pe această scenă a pășit Isus, un învățător și vindecător evreu care vorbea despre „Împărăția” lui Dumnezeu – afirmând că Dumnezeu conducea încă, în ciuda faptului că poporul Său suferea și era oprimat.

Timp de trei ani, Isus a învățat, a vindecat și a eliberat poporul de forțele opresive, anunțând că puterea lui Dumnezeu putea fi văzută în tot ce făcea și spunea El (Luca 11:16–20).

Lui Isus îi păsa de săracii și de proscrisii societății – El îi ajuta chiar și pe străinii disprețuiți care veneau la El (vezi Matei 8:5–13). Isus Se vedea pe Sine ca aducând reînnoirea poporului, vorbindu-le oamenilor despre iubirea iertătoare a lui Dumnezeu. El a vorbit despre Templu într-un mod care sugera că l-ar fi putut distruge și reconstrui de unul singur (Ioan 2:18–22; Marcu 13:1–2). Susținând acest lucru, Isus Se prezenta ca o persoană care avea o relație unică cu Dumnezeu.

Această pretenție era o blasfemie în ochii conducătorilor evrei – ultima picătură pentru cei care își închinaseră viața în slujba Templului. Mulți dintre ei colaborau cu liderii romani și nu voiau ca stabilitatea lor să fie amenințată de Isus.

Aceasta a dus la un complot care avea să ducă la moartea lui Isus (Ioan 11:47–53). În mod uimitor, Isus nu s-a opus. El părea

că știe ce avea să se întâmple și vorbea despre aceste evenimente în termeni criptici (Marcu 12:1–12). Mai mult decât atât, Isus considera moartea Lui viitoare ca pe o împlinire a realității spre care arătau jertfele: iertare și reînnoire pentru popor.

În noaptea în care a fost arestat și judecat, El își petrecea timpul cu prietenii, sărbătorind Paștele la o masă care comemora Exodul din Egipt. Isus a dăruit acestei mese o nouă semnificație. El a interpretat pâinea și vinul de la masă ca pe niște simboluri ale trupului și ale sângelui Său, dăruite prin moartea Lui (Luca 22:14–20).

La puțin timp, Isus a fost arestat, judecat și condamnat la moarte de conducătorii evrei și, apoi, de romani (fiindcă evreii nu puteau pronunța o sentință la moarte pe vremea aceea). A fost executat prin răstignire pe o cruce de lemn. Întinericul a acoperit țara în timp ce, atârnat pe cruce, Isus murea.

După trei zile, ucenicii Săi au fost uluiți și copleșiți de bucurie, văzându-L viu din nou: moartea nu fusese în stare să-L învingă. Era același Isus pe care îl cunoscuseră timp de trei ani, dar mai viu ca niciodată. Era cu adevărat Mesia!

5. Ucenicii lui Cristos

După ce a înviat din morți, Isus le-a lăsat ucenicilor responsabilitatea de a vorbi și altora despre El. Înainte de a-i părăsi și de a Se întoarce la Dumnezeu Tatăl, El le-a promis puterea de a îndeplini această misiune măreață, o putere personală pe care El a numit-o Duhul Sfânt.

La sărbătoarea evreiască a Cincizecimii, la puțin timp după înviere, micul grup al

ucenicilor lui Isus a fost copleșit de un vânt puternic care le-a dăruit capacitatea de a vorbi în limbi noi astfel încât o mare mulțime s-a adunat ca să-i asculte vorbind despre Isus. Aceasta era puterea care avea să-i facă în stare să împărtășească mesajul!

Și așa au și făcut numaidecât. În toate teritoriile din jurul Mării Mediterane, ei au vorbit despre Isus cel viu – care domnea alături de Dumnezeu Tatăl și oferea iertare și viață nouă tuturor celor care îl urmau. Grupuri mici de creștini au început să se formeze, mai întâi printre evrei, apoi și printre neevrei: făgăduința făcută lui Avraam, care spunea că întreaga omenire avea să fie binecuvântată prin urmașii lui, începea să se îplinească! Aceste grupuri se întâlneau în case care aparțineau, de obicei, celui mai bogat membru al grupului.

Și primele grupări de creștini au avut problemele lor! Scrisorile adresate primilor conducători creștini indică dificultățile pe care le aveau, trebuind să se împace cu un mod nou de viață care arăta că vechile bariere dintre popoare nu mai existau – bariere de sex, sclavie și neam (Galateni 3:28).

Ei au fost nevoiți să învețe că ucenicii lui Isus nu puteau trăi așa cum voiau. Gria față de alții, în special față de ceilalți creștini, era mai presus decât nevoile lor. Mai mult, trebuiau să fie gata să sufere pentru credința lor în Isus – mulți erau excluși din societate, alții mureau din cauză că erau hotărâți să-L urmeze..

6. Timpul sfârșitului

Cum au îndurat primii creștini aceste suferințe? Cum au înțeles faptele lui

Dumnezeu, după ce Isus plecase de pe pământ?

Ultima carte a Bibliei, Apocalipsa, îl înfățișează pe Dumnezeu care controlează mersul istoriei, imagine care avea să înalțe sufletul creștinilor persecutați spre marele Dumnezeu pe care îl slujeau. Mai mult, primii creștini așteptau o zi în care Cristos avea să Se întoarcă pe pământ pentru a finaliza lucrarea pe care o începuse prin viața, moartea și învierea Sa.

În ziua aceea, creștinii așteaptă ca întregul univers să fie reînnoit și restaurat conform intenției originale a lui Dumnezeu referitoare la Creațiune (Apocalipsa 21:1–8).

De asemenea, aceea are să fie o zi în care răul și păcatul vor fi înlăturate din lume, în care cei care îl respinseseră pe Dumnezeu au să fie judecați, iar cei care se încrezuseră în Isus au să-L vadă pe Dumnezeu față în față.

Biblia ca mărturie

Biblia nu povestește această istorie într-un mod detașat, în stilul unui istoric. Ea este scrisă ca să-i invite pe cei care îi aud mesajul să îi răspundă lui Isus. Este o mărturie a felului în care a acționat Dumnezeu în decursul istoriei și a felului în care va acționa în continuare. Ea este scrisă ca să-i convingă pe cititori să devină ucenici ai lui Isus și să-i ajute să înțeleagă cum să-L urmeze împreună cu alții.

Citirea Bibliei este ca o invitație la o petrecere – trebuie să oferim un răspuns!

Un grup de tineri creștini din Asia reprezintă milioanele de oameni care au auzit istoria Bibliei de-a lungul veacurilor și au răspuns devenind urmași ai lui Isus.

Versiunile Bibliei

Biblia a fost tradusă în multe limbi în ultimii 2000 de ani, de când a început credința creștină.

Îndeosebi în secolul XX, au apărut mai multe versiuni englezești. Astăzi, cei care citesc Biblia în limba engleză au de unde alege.

Unora le plac traduceri mai vechi (dintre care cea mai faimoasă este King James Version). Dar multora li se pare dificilă, fiindcă folosesc o formă a limbii engleze care nu mai este actuală.

Merită să încerci două sau trei versiuni. S-ar putea să-ți placă următoarele versiuni moderne:

- New Revised Standard Version
- Today's New International Version
- Good News Bible
- Revised English Bible
- New Living Translation
- English Standard Version
- The Bible for Everyone

Fiecare din aceste versiuni a fost produsă cu un anumit scop sau pentru anumiți cititori. Vezi „Versiunile englezești”, pag. 79.

Cum ne ajută referințele biblice

Secțiunile Bibliei sunt folosite ca referințe utilizând un sistem care a început în secolul XIII d.H.

- Fiecare carte din Biblie are un nume. Acesta este primul într-o referință.
- Fiecare carte este împărțită în „capitole” (secțiuni ce cuprind jumătate de pagină, o pagină sau mai multe). Capitolul este următorul într-o referință.
- Fiecare capitol este, apoi, împărțit în „versete” numerotate (câte o propoziție sau două).

Astfel, o referință biblică tipică cuprinde cartea, capitolul și versetul (versetele). De exemplu:

Romani 3:21–26

Geneza 12:1–3.

Astfel, acestea pot fi găsite mai ușor.

Folosirea referințelor te ajută să-ți croiești drum prin paginile Bibliei, dar nu lăsa capitolele și versetele să-ți dicteze cum să citești un anumit pasaj! Ele nu existau în originalul grecesc sau în cel ebraic și, uneori, un capitol întrerupe o povestire importantă sau un argument, subminând cursul normal.

Citirea Bibliei

STEPHEN TRAVIS

Citirea Bibliei poate fi dificilă. Uneori este interesantă și îți dă viață. Alteori ți se poate părea năucitoare.

Cum să procedăm atunci ca să intrăm în universul ei și să rămânem acolo?

În primul rând, trebuie să înțelegem care este motivul pentru care o citim. Oamenii citesc Biblia din diferite motive.

- Poți să o citești ca pe o operă literară. Psalmii, de exemplu, și cartea lui Isaia se numără printre cele mai deosebite cărți ale lumii.
- Poți să o citești ca să descoperi istoria lumii antice.
- Poți să citești Biblia ca să studiezi fundamentele credinței evreiești și creștine, precum și standardele lor etice.
- Sau poți să citești Biblia ca să descoperi temele și povestirile care au inspirat lucrările multor artiști, muzicieni și scriitori ai lumii.

Toate acestea sunt motive legitime pentru studiul Bibliei. Dar ajungem

Atunci când [...] un om umil la această carte scrisă de oameni de rând, în care se văd limpede semnele timpului și dificultățile cauzate de transmiterea ei, Duhul Sfânt Își începe lucrarea și îl aduce pe Cristos în mintea și în inima și în conștiința cititorului, prin intermediul său.

DONALD COGGAN

la miezul problemei numai dacă ne întrebăm de ce au fost scrise cărțile biblice.

Ce i-a motivat pe oamenii care au spus povestirile, au compus psalmii, au scris epistolele, au profețit viitorul?

Cum L-au văzut ei pe Dumnezeu acționând în viața oamenilor?

Putem să rezumăm scopul lor în patru teme:

Povestirea

Mai întâi, ei relatează că Dumnezeu a invitat un anumit grup de oameni să îl cunoască astfel încât întreaga lume

să poată învăța să-L cunoască și să-L iubească, prin intermediul lor.

În ciuda varietății cărților din Biblie și a perioadei îndelungate în care acestea au fost scrise, există un fir care străbate întreaga povestire, conferind perspectivă diferitelor părți.

Relația

În al doilea rând, ei vorbesc despre relația noastră cu Dumnezeu. În Biblie există istorisiri despre oameni care au dorit să-L asculte pe Dumnezeu, mesaje ale prorocilor, îndemnuri ale apostolilor pentru ca oamenii să redescopere planul lui Dumnezeu pentru ei, precum și rugăciuni ale oamenilor care au tânjit după binecuvântarea lui Dumnezeu.

Comunitatea

În al treilea rând, ei vorbesc despre relația noastră cu poporul lui Dumnezeu, Biserica. În marea lor majoritate, cărțile Bibliei au fost scrise pentru o comunitate, nu pentru un individ. Astfel că putem înțelege mai limpede mesajul atunci când studiem Biblia împreună cu alte persoane și nu de unul singur.

Societatea

În al patrulea rând, ei vorbesc – mai ales în Vechiul Testament – despre relația noastră cu societatea și cu lumea. Biblia nu este o carte despre o religie privată. Ea ne arată cum trebuie să reflecte poporul lui Dumnezeu caracterul Său în viața de zi cu zi, dar și grija Lui față de întreaga lume.

Prin urmare, dacă vrem să auzim mesajul Bibliei, cum trebuie să o citim?

- **Să recunoaștem varietatea Bibliei.** În Biblie există narațiuni și pilde, rugăciuni și cântece de dragoste, profeții și proverbe, viziuni ale cerului și călăuzire practică pentru viața de zi cu zi.

Biblia este ca o busolă, oferind direcție vieții noastre.

Viața noastră are multe aspecte diferite, iar Dumnezeu este interesat de toate acestea. Din acest motiv, nu este bine să încerci să citești Biblia de la Geneza până la sfârșit, fără oprire. Este mai bine, de exemplu, să treci de la Vechiul Testament la Noul Testament, din când în când.

Un plan bun ar fi să începi cu una dintre evanghelii, apoi să citești câțiva psalmi, apoi una dintre epistolele mai scurte din Noul Testament, și apoi prima parte a Genezei (capitolele 1–11).

- **Întreabă-te: „Ce fel de carte citesc?”** Nu citim la fel o carte de istorie și un ghid de utilizare. Iar diferitele tipuri de cărți biblice au nevoie de abordări diferite. Atunci când citesc Predica de pe munte (Matei 5–7), mă opresc după fiecare frază, fiindcă fiecare cuvânt al lui Isus are o importanță vitală pentru o viață creștinească. Când citesc cartea Ecclesiastului din Vechiul Testament adopt o atitudine mai relaxată și zâmbesc atunci când văd modul ambiguu în care este abordată natura umană.
- **Încearcă uneori să citești secțiuni mai mari într-o singură lectură,** mai ales atunci când studiezi o carte narativă. De obicei, nimeni nu citește două pagini pe zi dintr-un roman, punându-l apoi deoparte.

Citește o evanghelie de la început la sfârșit și vei observa lucruri din viața lui Isus la care nu te-ai gândit niciodată.

Citește toată istoria lui David din 1 și 2 Samuel și vei vedea că Dumnezeu S-a implicat în toate urcușurile și coborâșurile din viața lui; dacă te vei limita la câteva pagini pe zi, vei pierde această viziune de ansamblu.

- **În timp ce citești, gândește-te ce spune pasajul respectiv** despre cele patru aspecte de bază ale Bibliei, descrise la p. 22.

Ce învăț eu de aici despre planul lui Dumnezeu pentru lume, despre relația mea cu Dumnezeu, despre relația cu poporul Său și despre relația cu societatea și lumea?

Lectura Bibliei împreună, într-un grup restrâns, unde fiecare împărtășește ce a înțeles, poate constitui o modalitate stimulativă de studiu.

Bineînțeles, există pasaje care nu aruncă lumină asupra tuturor acestor domenii ale vieții. Dar vei găsi întotdeauna ceva care să te ajute să te gândești la viața ta cu Dumnezeu.

- În plus, trebuie **să-i îngăduim Bibliei să ne pună întrebări** – să îi permitem să ne conteste opiniile, comportamentul și prioritățile.

Vom auzi mesajul ei dacă ne vom apropia de ea cu respectul cuvenit – respectând nu foile tipărite, ci pe Dumnezeu, care ne vorbește prin intermediul Bibliei.

- **Nu te lăsa descurajat** de sentimentul că ar trebui să urmezi un curs de interpretare biblică („hermeneutică”, cum este numit adesea) înainte de a fi în stare să citești singur Biblia.

Există ghiduri și cărți de studiu care te pot ajuta (vezi „Interpretarea Bibliei de-a lungul veacurilor”, pag. 55). Dar nimeni nu învață să joace fotbal stând într-un fotoliu și citind manuale! Așadar, citește și manuale, precum cel de față, dar nu le lăsa să stea între tine și citirea Bibliei!

- **Biblia nu este o carte de bucate,** cu o rețetă pentru fiecare împrejurare a vieții moderne. Ea acționează mai degrabă ca o busolă care ne arată direcția corectă, decât ca o hartă pe care este marcat fiecare detaliu. Mesajul Bibliei ne ajută treptat să devenim oamenii care ar trebui să fim.

Biblia îl formează pe creștin, iar creștinul îi răspunde lui Dumnezeu și provocărilor vieții într-un mod creștinesc.

Biblia în contextul ei

Trecutul revine la viață

JOHN BIMSON

„Oare arheologia dovedește că Biblia este adevărată?”

Aceasta este o întrebare adresată adesea arheologilor care lucrează cu Biblia. Cel care întreabă vrea să știe, de obicei, dacă există dovezi arheologice care să ateste că anumite evenimente au avut loc.

De fapt, arheologia nu oferă prea multe dovezi de felul acesta. Cel mai adesea, ea furnizează un fundal care te ajută să înțelegi mai bine Biblia.

Noi abordări

Astăzi, arheologia implică mai mult decât excavarea unor gorgane. Expertizele regionale ne pot ajuta să vedem ce relații existau între orașe, sate și taberele nomade și să înțelegem mediul antic, producerea hranei și schimbarea tiparelor așezărilor.

Aceste abordări par să nu aibă nimic de-a face cu Biblia (și unii arheologi dezaproabă termenul „arheologie biblică”), dar dacă ne ajută să înțelegem cum funcționa societatea în timpurile biblice, ele pot aduce Biblia la viață în fața cititorului modern.

Arheologii au descoperit un mozaic vechi de 1500 de ani, în satul Aluma, Israel.

Descoperirea cetăților antice

Până de curând, arheologia biblică se baza pe dezgroparea gorganelor, a mormanele de ruine din vechile cetăți. Cetățile din timpurile biblice erau adesea reconstruite de multe ori pe același loc, fiind mereu distruse de dușmani, de incendii sau de cutremure. Un oraș care este frecvent reconstruit deasupra propriilor ruine va forma un gorgan de o mărime apreciabilă,

iar un asemenea gorgan se numește *tell* în arabă (sau *tel* în ebraică). Excavarea unui *tell* înseamnă dezgroparea multor nivele (sau straturi), fiecare strat reprezentând o perioadă de ocupație. Excavările atente și înregistrările îi ajută pe arheologi să înjghebe istoria unui oraș, să vadă schimbările din statutul și cultura sa.

Tell-ul (mormanul de ruine) al cetății biblice antice Lachiș

